

AKÇA

(bk. AKÇE).

AKÇA KOCA

(ö. 728/1328)

**Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda
hizmeti geçen uç beyi.**

Osman Gazi'nin silâh arkadaşlarından-
dır. Torunu Gebze kadısı Fazlullah'ın Re-
bûlevvel 838 (Ekim 1434) tarihli vakfi-
yesine göre babasının adı Abdülmelik b.
Abdülfettâh'tır (TSMA, nr. E 7084). Ailesi
muhtemelen Anadolu Selçukluları dö-
neminde uç bölgelere yerleştirilmiş bir
Türkmen boyuna mensuptur. Akça Ko-
ca'nın da aşiret beyi olduğu ve Ertuğrul
Gazi'ye bağlı bulunduğu sanılmaktadır.
Osman Gazi tarafından Orhan Gazi'nin
emrinde Konuralp, Gazi Rahman ve Kö-
se Mihâl gibi meşhur beylerle Sakarya
ve İzmit yöresine akınlar yapmakla gö-
revlendirildi. Bu bölgedeki bazı kaleleri
ele geçirdi ve Sapanca gölünün batı ta-
rafındaki bir hisarı kendisine karargâh
yaparak İzmit bölgesine akınlarda bu-
lundu. 1326'ya doğru Kandıra'yı ve ci-
varını zaptetti; ayrıca Konuralp ve Gazi
Abdurrahman ile birlikte Kartal civarın-
daki Aydos'u, ardından da kuzeyindeki
Samandıra hisarını aldı. Bunun üzerine
Samandıra bölgesi kendisine **mülk*** ola-
rak verildi. Buradan, birkaç yıl daha İz-
mit-Üsküdar arasındaki yerlere akın-
larda bulunan Akça Koca, İzmit'in fet-
hinden az önce, 1328'de Kandıra yakın-
larındaki bir tepede öldü ve buraya gö-
müldü. Ölümünden sonra adamları Ka-
ramürsel'in yanında toplandı; uç beyliği
yaptığı bölge ise önemi dolayısıyla Şeh-
zade Murad'a verildi. Fetihlerde bulun-
duğu İzmit ve çevresine sonradan onun
adına nisbetle Koca-ili denildi. Ayrıca bu-
gün Bolu iline bağlı Akça Koca ilçesi de
onun adını taşır. Hacı İlyas adlı bir oğlu-
nun bulunduğu, torunu Fazlullah'ın ön-

ce kadı, sonra da vezir olarak Osmanlı
siyasetinde önemli rol oynadığı bilin-
mektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

TSMA, nr. E 7084; Aşıkpaşazâde, *Târih*, s.
25-27, 32-34, 37; Oruç b. Adil, *Tevârîh-i Âli Os-
mân*, s. 14-15; Neşri, *Cihannümâ* (Taeschner),
I, 37-38, 40-44; İbn Kemâl, *Tevârîh-i Âli Os-
mân*, I. Defter, s. 175, 180; II. Defter, s. 3, 5,
8-9, 15-16, 19, 28, 41; Hoca Sâdeddin, *Tâcü't-
tevârîh*, İstanbul 1279-80, I, 26-27, 35; Uzun-
çarşılı, *Osmanlı Tarihi*, I, 551-552.

FERİDUN EMECEN

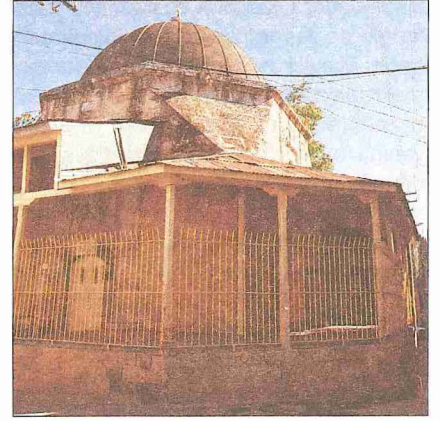
AKÇA MESCİD

Adana'da

**Ramazanoğulları döneminde yapılmış
XV. yüzyıla ait bir mescid.**

Ulucami'nin 50 m. kadar kuzeyinde
bulunan Akça Mescid'in asıl adı, Pîrî Pa-
şa'nın 947 (1540-41) tarihli vakfiyesine
göre Akça Ahmed Mescidi'dir. Eserin in-
şa kitâbesi bulunmamakla birlikte bazı
araştırmacılar binanın tarihini, taçkapı
üzerinde evvelce mevcut olan iki kuş ka-
bartmasının ebcedle ifade ettiği raka-
ma göre tayin etmektedirler. Buna göre
mescidin inşâ tarihi olarak 812 (1409)
yılı çıkmaktadır ki bu tarih Ramazano-
ğulları'ndan Şehâbeddin Ahmed Bey'in
zamanına rastlamaktadır. Ancak bu gö-
rüşün sağlam bir esasa dayanmadığı ve
sadece bir farazyeden ibaret olduğu
da unutulmamalıdır.

Akça Mescid, ölçüleri dıştan dışı 9.60×
9.60 m. olan kubbe örtülü bir harim ile
bunu kuzey ve batıdan çevreleyen 3.20
m. genişliğinde sundurmali bir son ce-
maat yerinden meydana gelmektedir.
Tamamen kesme taştan yapılan eserin
kapısında, mihrabında, bazı pencere per-
vazlarında ve son cemaat yerinin mihrabında zengin mermer süslemeler bulun-
maktadır. Bunlar arasında en çok
dikkati çekenler girift bitki, kuş ve as-
lan motiflerinin yerleştirildiği mukarnas
firizleriyle taçkapı süslemeleridir. Mihra-

Akça Mescid - Adana

bın sade nişi ve yanlarındaki nebâti be-
zemeli iki sütunçe, biri geometrik di-
ğeri mukarnaslı iki silme içerisine alın-
mıştır.

Akça Mescid, bu kadar geç bir tarihten
Selçuklu süsleme anlayışını devam
ettirmesi ve son cemaat yerinin binanın
batısında yer alması gibi özelliklerle dik-
kati çekmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Türkiye'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler,
Ankara 1972, I, 13-15; Kurt Erdmann, "Zur
türkischen Baukunst seldschukischer und
osmanischer Zeit", *Istanbul Mitteilungen*,
sy. 8, İstanbul 1958, s. 23; T. Toros, "Akça
Mescid ve İki Kuş", *Görüşler Dergisi*, sy. 10,
Adana 1938, s. 10.

NUSRET ÇAM

AKÇA HİSAR

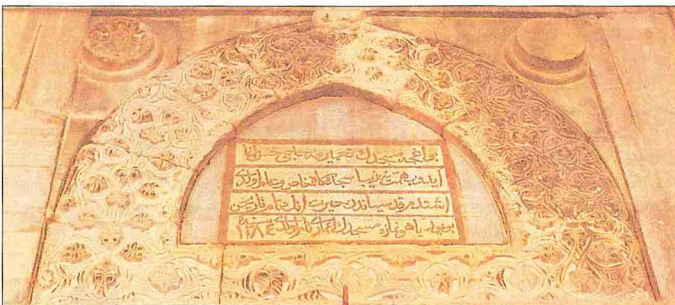
(bk. KROYA).

AKÇAKIZANLIK

(bk. KIZANLIK).

AKÇE**Osmanlılar'ın
ilk gümüş para birimi
ve ilk sikkesi.**

Osmanlılar tarafından başlangıçta "gü-
müş sikke", XV. yüzyıldan itibaren de
genel anlamda "para" karşılığı olarak
kullanılan akçe "beyaz, parlak, temiz"
mânalarına gelen ak kökünden türemiş
olmalıdır. "Ak akçe kara gün içindir"
atasözü de şayet bir rastlantı değilse
bu adlandırmanın renkten ileri geldi-

Akça
Mescid'in
1184 (1770)
tarihli
tamir
kitâbesi